

Skräddargården

Foto: Upplandsmuseet. Fotograf Paul Sandberg, 1932.

Gårdsnamnet sedan 1700-talet är Skräddargården nr.6. Laga skifte ägde rum i Senneby år 1863.

Carl Johan Andersson(född 1875) och hans hustru Maria Jakobina Isidora (kallad Dora) Andersson (född 1885) köpte gården år 1923 av änkan Augusta Eriksson, samt hennes söner Severin Alerius och Ingvar Petrus. Köpeskillingen var 13 300 kr. Carl Johan dog 1931.

Dora hade kvar gården, men arrenderade ut den på "hälftenbruk". Vilket betydde att gårdens åkerareal brukades till hälften av arrendatorn, mot "fria körslor" för andra delen av gården. "Fria körslor": var att jorden måste brukas, harvas, sås och skördas,

till jordägaren.

Anledningen till hälftenbruket, var att Dora som då var ensamstående, kunde försörja sig och sina 2 barn: Karin (född 1921) och Åke (född 1923). På 30-talet fanns ju inte det sociala skyddsnätet som finns i dag. Utan då gällde självhushåll. Man hjälpte varandra, och ibland byttes tjänster. Dora mjölkade och kärnade smör. Ibland for hon till div.affären i Elmsta. Hon hade med sig smör, som kunde bytas mot andra varor.

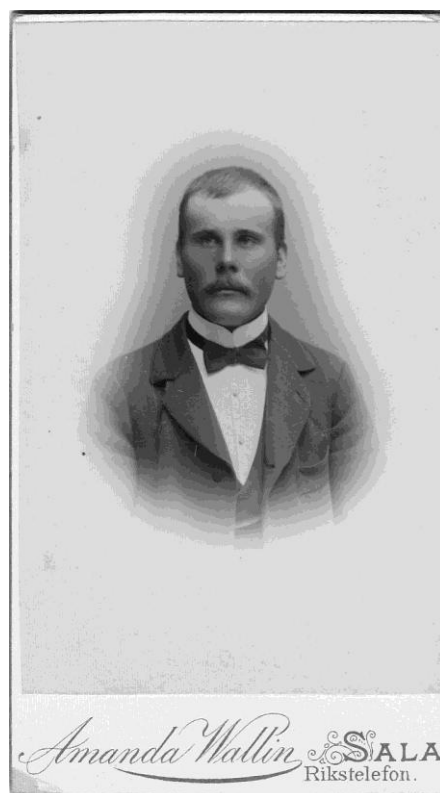
Hemma i ladugården fanns 3-4 kor, någon gris, lite höns och en gödkalv. Så levde gården vidare. Dora dog 1962.

År 1963 övertogs gården av sonen Åke Andersson(född 1923) och hans hustru Ingeborg(född Lundin, 1928) . De fortsatte driva gården med mjölkproduktion.

År 1992 skrevs gården över på Åke och Ingeborgs barn: Onny (född 1948) och Ingegerd (född 1954). De arrenderar ut marken, medan Åke och Ingeborg bor kvar på fädernegården.

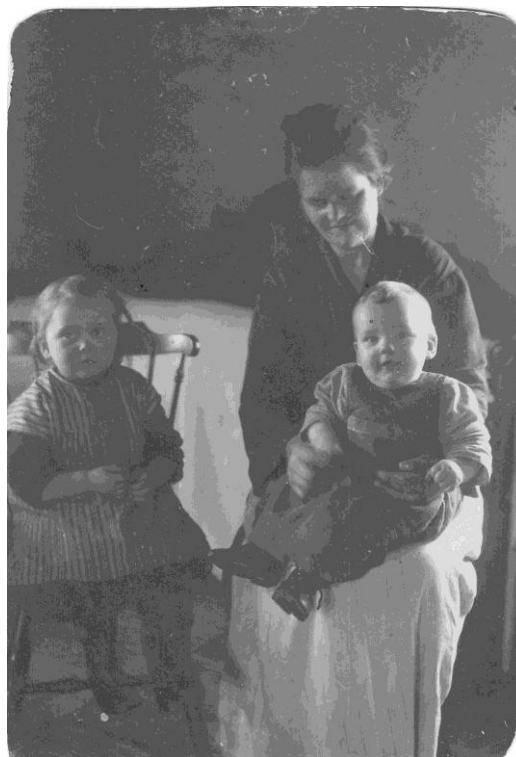
Maria Jakobina Isidora (Dora)

Carl Johan Andersson

Dora med dottern Karin ca 1922

Dora med barnen Karin och Åke ca 1924

En berättelse om den stridbara Sennebyhustrun och Skräddaregården¹.

Edvin Gustavsson har i sin bok "Väddö socken" omnämnt skräddaren som givit namn åt en gård i byn Senneby. Men han har mig veterligen inte ägnat så mycket text åt skräddarens hustru. Om henne finns faktiskt en hel akt i Riksarkivets samling "Topographica".

Skräddaren Olof Persson hade lämnat sitt yrke och ville slå sig ned som bonde på fädernegården i Senneby, där hans båda yngre bröder drev jordbruk. Han fick bostad i gamla gården men behövde bygga ladugård, foderhus och ett portluder. Dessa hus byggde han utanför den egentliga tomten i en närliggande hage, som tillhörde gården.

Genom byggandet stängde han vägen för en granne så denne inte kunde köra till sin lada. Enda sättet att komma dit var att köra genom skräddarens portluder, men då satte denne lås för lidret. Under den träta, som uppstod och varade lång tid, dog grannen, men hans änka blev på tingen i Väddö 1671 lovad att bli avhjälpt.

¹ Berättelsen är avskriven från sammanställningen "Senneby" en föreläsning av Nils Sundelius 1983

Dessutom bestämdes av rätten att tomterna för gårdarna skulle synas och uppmätas. Detta skedde midsommardagen 1672, varvid det befanns att skräddaren och hans bröder inkräktat på tillsammans större område för hustomterna än vad deras öretal berättigade dem till. Därför bestämde länsman Per Skoug att foderhuset skulle rivas. På självaste Stora Böndagen – fast efter solens nedgång - blev beslutet verkställt.

Skräddaren protesterade, i synnerhet hans hustru Maria, som beskyllde tolvmännen för partiskhet och skällde sina svågrar och grannar för satan, tjuv, skälm, djävulsmänniska m.fl. gräsligheter. För detta dömdes hon att böta, men det hjälpte inte utan hon fortsatte med sina skällsord. Prosten förmanade henne att sluta och hotade med att hon skulle bli lyst i bann för allt detta. Skräddarhustrun replikerade att hundar kunde man sätta i bann, men inte människor. Dessutom menade hon att prästen mutat häradsrätten, eftersom en del av böterna skulle gå till kyrkan.

Hustrun Marie begav sig nu till Uppsala och klagade inför ärkebiskopen att prosten tagit mutor och andra värre beskyllningar samt för den orätt som begåtts mot skräddaren genom husrivningen. Ärkebiskopen begärde förklaring av prosten J Hallenius i Vaddö, men denna hade redan tidigare vid distinget i Uppsala rådfrågat sin chef hur hans skulle bete sig med kvinnan. Han hade då fått det rådet att kalla henne och några av socknens äldste samt grannar till ett samtal i saken efter gudstjänsten i kyrkan, men samtalet misslyckades. Hustrun förklarade att hon förstod Gus ord bättre än vad prästen läste. Hon for ut i hädelser oh skällsord inne i kyrkan. För detta blev hon instämd i rätten ännu en gång, nämligen 11/6 1673.

Hon dömdes för allt tilltal till 14 dagars fängelse och tillsades ånyo att om hon inte lydde så skulle hon komma att drivas ut ur socknen. Denna varning bekom henne inte ett dugg. Och med all sannolikhet ville ingen fullfölja en så allvarlig sak som att driva ut henne på vägarna.

I stället lyckades prosten Hallenius övertala häradshövdingen att i egen hög person resa till Senneby för att där på platsen söka lösa frågan. Vis detta besök utsågs en ny plats för det nedrivna huset som blev återuppsatt. Och därmed torde bråket varit överståndet.

Sammanställt av Ingegerd Mattsson mars 2013

Bilaga: Kopia av arrendekontrakt på hälftenbruk från 1931

Arrende-Kontrakt

Imdertecknade Thors Johan Anderssons
 Sterbhus i Penneby utarrenderar härmed
 på hälften bruk sig tillhöriga $\frac{1}{2}$ mnt. nr 6.
Penneby Wäddö socken från tiden den 14 Mars.
 1932 till den 14 Mars 1953. på följande villkor

- Vår och höstsejden erlägges av arrendatorn
 hälften, och av jordägaren hälften.
- 2) Flöt och värsäd och halm delas lika av båda.
 - 3) Flötkörden: Arrendatorn erhåller $\frac{2}{3}$ delar
 och jordägaren $\frac{1}{3}$ del. Inbringningen sker på åkern.
 - 4) Träden skall köras och såas av arrendatorn
 - 5) Stängsel: nödig lagning av gärdsgårdarna
 utom där jordägaren har undantag.
 - 6) Höstplöjning verkställas av arrendatorn
 samt den äldre vallen hemma i jerdet
 - 7) Undantag betesbacken och åkern öster om
~~vägen vid övre samt åkern vid byggnaden~~
 - 8) Högårdet betas efter stället av arrendatorns
 kreatur. Högårdet av jordägarens.
 - 9) Alla utskyller erlägges av jordägaren
 - 10) Arrendatorn skall kostnadsfritt grusa
 vägen som hör hemmet till
 - 11) Arrendatorn gör två kronokjutsar för
 jordäg. kostnadsfritt.
 - 12) Frö för igonsäddt erlägges hälften av
 jordägaren hälften av arrendatorn.

Av detta kontrakt är två likalydande exemplar
 upprättade och såslade.

Penneby. Wäddö den 6 Mars 1932.
Dora Andersson Herbert Gustafsson
 jordägare arrendator
 avstående munttelkning bevitnas
Wilk. Wilhelmsson